

Nord Est SUD Ouest
INTERREG III C

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

INICJATYWA WSPÓLNOTOWA INTERREG III C POŁUDNIE

SUBPROJEKTY REALIZOWANE W RAMACH PROJEKTU ADEP

Opracowanie i druk sfinansowane ze środków projektu ADEP nr 2S 0016R "Rozwijanie, eksperymentowanie i utrwalanie innowacyjnych działań wspierania terytoriów" w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III C POŁUDNIE.

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

NADRZĘDNE CELE INTERREG IIC

Poprawa efektywności polityk i instrumentów rozwoju regionalnego oraz spójności poprzez wymianę informacji oraz wzajemne wykorzystywanie doświadczeń.

Propagowanie współpracy w skali europejskiej pomiędzy regionami oraz gminami, ukierunkowanej na przepływ i wymianę informacji, wiedzy i dobrych praktyk.

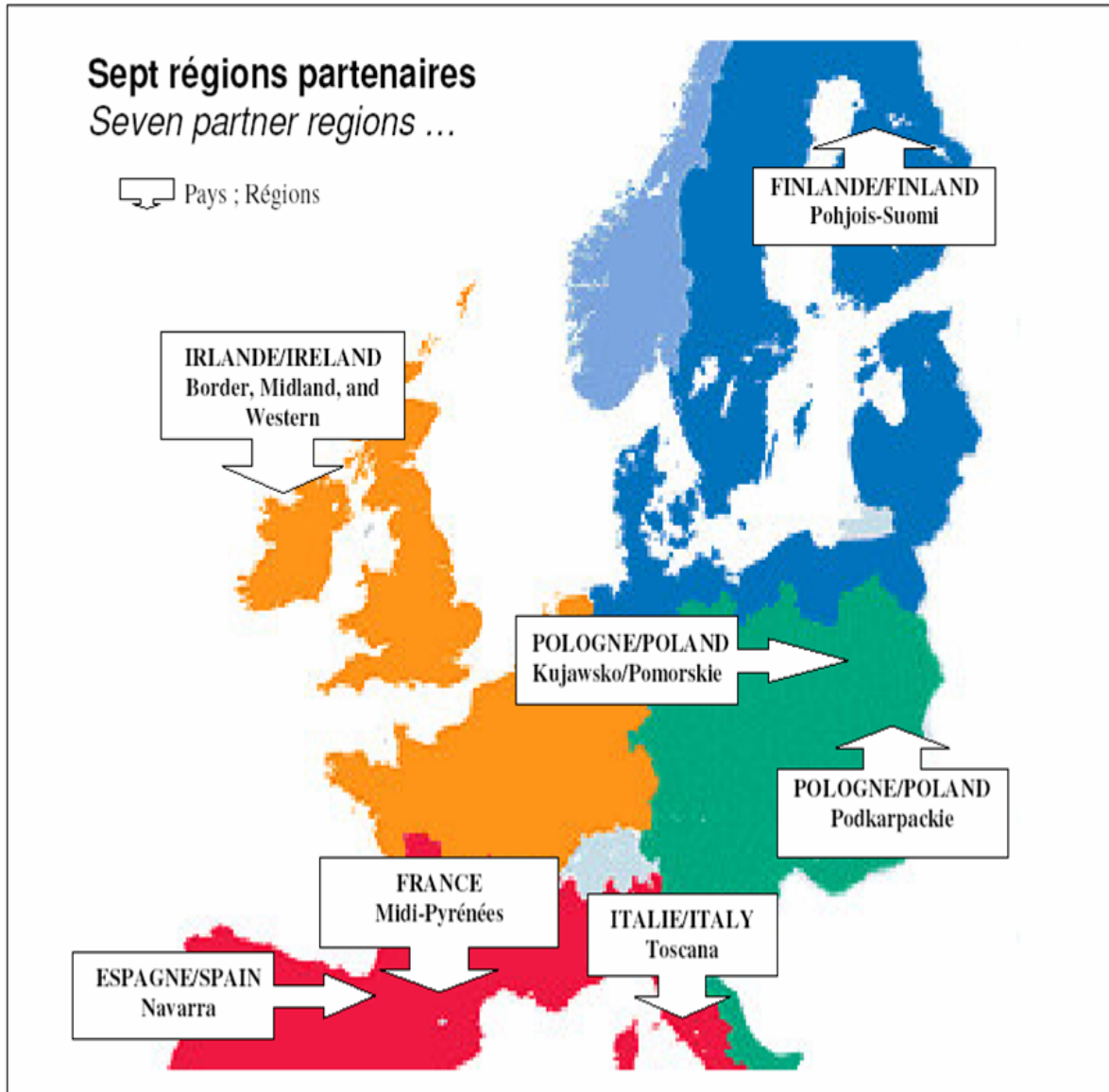
UCZESTNICY PROJEKTU ADEP

- Region Midi – Pyrenees (Francja)
- Region Nawarra (Hiszpania)
- Region Toskania (Włochy)
- Region Pohjois Suomi (Finlandia)
- Region Border Midland and Western (Irlandia)
- Województwo Podkarpackie
- Województwo Kujawsko – Pomorskie

PROJEKT **ADEP** NR 2S 0016R “ROZWIJANIE, EKSPERYMENTOWANIE
I UTRWALANIE INNOWACYJNYCH
DZIAŁAŃ WSPIERANIA TERYTORIÓW”
w ramach **INICJATYWY WSPÓLNOTOWEJ
INTERREG IIC POŁUDNIE**

CELE ADEP:

- Głównym celem realizowanym przez projekt ADEP jest udoskonalanie regionalnej i lokalnej polityki; stanowiącym wsparcie dla już istniejących narzędzi systemowych, które łączą rozwój zasobów ludzkich z rozwojem gospodarczym („kształtowanie rozwoju” – formation–développement).
- Aktywne uczestnictwo w programie ma na celu znalezienie nowego sposobu na rozwój izolowanych i słabo zaludnionych obszarów.
- Korzyści z przystąpienia do projektu ADEP widoczne są we francuskim regionie Midi–Pyrenées, gdzie zastosowana metoda „kształtowanie rozwoju” pomogła w jego wzbogaceniu i rozwoju.
- Szkolenia prowadzone przez specjalistów i trenerów przyczyniają się do rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy, kreują rozwój zasobów ludzkich, ich niezależność oraz integrują lokalną sieć specjalistów.
- Władze samorządowe są zobowiązane udzielać wsparcia projektodawcom, a ich wzajemna współpraca przyczynia się do wzrostu spójności społecznej i gospodarczej.

OCZEKIWANE REZULTATY:

Na poziomie regionalnym:

- wdrożenie nowych innowacyjnych podejść dotyczących rozwoju obszarów wiejskich;
- bardziej efektywna współpraca jednostek samorządowych z partnerami społecznymi;

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

- szersze wykorzystanie wielosektorowego podejścia do rozwiązywania problemów regionalnego rynku pracy;
- polepszenie efektywności polityk regionalnych.

Na poziomie międzyregionalnym:

Przyczynianie się do tworzenia nowego innowacyjnego modelu polityk regionalnych.
To znaczy:

- bezpośrednie zaangażowanie obywateli w kształtowanie rozwoju;
- rozwój i wzmocnienie współdziałania między organami władz publicznych z organizacjami społecznymi i partnerskimi;
- rozwój współuczestnictwa obywateli;
- podejścia oddolne („bottom-up” approaches) w planowaniu i wdrażaniu działań na poziomie lokalnym i regionalnym.

GENERALNY REZULTAT PROJEKTU ADEP

W wymiarze lokalnym i regionalnym:

- zwiększenie zdolności społeczności lokalnej do rozwoju w oparciu o własne zasoby, wzrost poczucia tożsamości społecznej oraz zdolności społeczności lokalnej do kształtowania swojej przyszłości.

W wymiarze krajowym i wspólnotowym:

- zwiększenie szans oraz wsparcie osiągnięcia celów Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz wzrost spójności społeczno-gospodarczej Wspólnoty;
- rozwój zdolności społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych różnych regionów Europy do podejmowania wspólnych działań.

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

W RAMACH PROJEKTU ADEP REALIZOWANE SĄ TRZY SUBPROJEKTY:

„Bogactwo kulturowe regionu inspiracją rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich w województwie kujawsko – pomorskim”

Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego PARTNER w Bydgoszczy

Przemiany gospodarcze i społeczne, które zachodzą w Polsce od kilkunastu lat, w coraz większym stopniu przenoszą proces kierowania rozwojem na poziom regionalny. Proces ten wymaga od lokalnych społeczności umiejętności budowania wizji i strategii oraz jej wdrożenia na poziomie regionalnym. Program ADEP jest okazją do skorzystania z wiedzy i umiejętności innych regionów Europy dla rozwijania zasobów ludzkich i inspirowania rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich regionu kujawsko–pomorskiego.

Realizowany przez Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego PARTNER podprojekt zakłada nawiązanie i rozwój współpracy międzyregionalnej dla sprawdzenia nowych rozwiązań w kreowaniu polityki regionalnej w województwie kujawsko-pomorskim dla poprawy jakości terytorium. Osią działań w projekcie jest wykorzystanie zasobów kulturowych regionu poprzez rozwój produktów tradycyjnych i regionalnych.

Zainspirowani dorobkiem innych regionów Europy, przy pomocy ekspertów oraz przy zaangażowaniu instytucji i organizacji kreowana jest nowa jakość w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich, wzmacniana jest tożsamość tych obszarów, pojawiają się nowe, alternatywne kierunki rozwoju wsi, rośnie aktywność mieszkańców i w coraz większym stopniu wykorzystywane są atuty partnerstwa.

Obszary wiejskie naszego regionu charakteryzują się dużym potencjałem produkcji rolniczej, ale równocześnie dużym zróżnicowaniem. Stosunkowo szybko następuje rozwój rolnictwa wysokotowarowego, nowoczesnego, ale wiążącego mało siły roboczej. Znaczna część gospodarstw rolnych i mieszkańców wsi ma problemy z uzyskaniem satysfakcjonujących dochodów bezpośrednio z rolnictwa i poszukuje innych źródeł dochodu.

Kujawsko–pomorska polityka regionalna wychodząc naprzeciw tym problemom poszukuje efektywnych rozwiązań, kierując swoją uwagę na rozwój potencjalnych nowych funkcji wsi i kształtując jej zrównoważony rozwój.

Zrealizowane działania:

❖ Identyfikacja produktów o charakterze tradycyjnym i regionalnym w Kujawsko–Pomorskiem.

Proces informowania o projekcie i zachęcanie do udziału w nim, a w efekcie identyfikacja produktów tradycyjnych w naszym województwie obejmowały szereg działań, tj.:

- Organizacja i przeprowadzenie siedmiu spotkań informacyjno–promocyjnych, na które zaproszono przedstawicieli wszystkich powiatów województwa kujawsko–pomorskiego. Podczas spotkań zaznajomiono uczestników z celami i działaniami podprojektu oraz zasadami badania ankietowego. W spotkaniach wzięły udział 143 osoby. Byli to przedstawiciele samorządów lokalnych, ośrodków doradztwa rolniczego, Kół Gospodyń Wiejskich, szkół rolniczych, lokalnych wytwórców. Rozdano kwestionariusze ankiet identyfikacyjnych dla produktów oraz udzielano informacji o wymaganiach, które muszą spełnić producenci, aby mogli ubiegać się o wpis na Listę Produktów Tradycyjnych.
- Promocja projektu i dystrybucja ankiet zgłoszeniowych podczas imprez cyklicznych, odbywających się na terenie województwa
- Informacja o projekcie i wymaganych dokumentach na stronach internetowych Stowarzyszenia
- Informacje w prasie lokalnej
- Informacje o projekcie wraz z dokumentami zgłoszeniowymi przesłane do wszystkich samorządów województwa

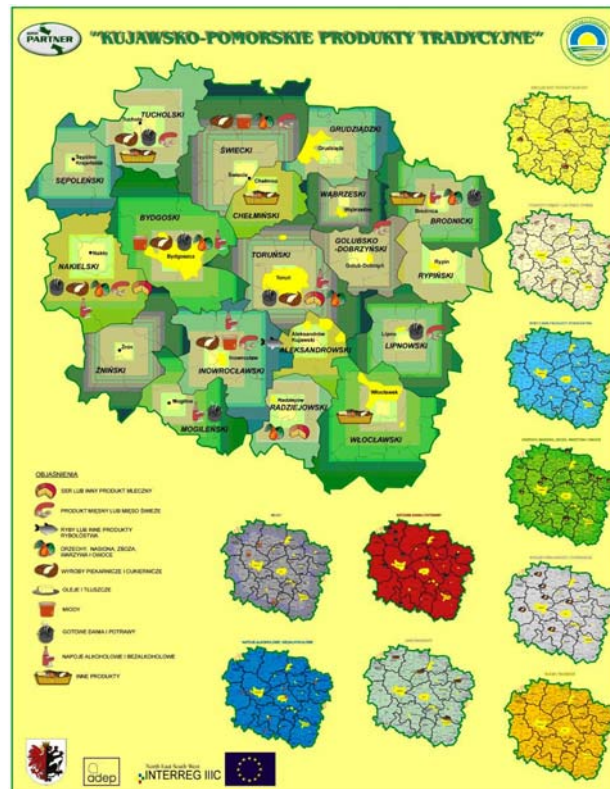
❖ **Opracowanie interaktywnej bazy danych, zawierającej dane dotyczące 89 produktów.**

Kwestionariusze zgłoszeniowe zebrano w bazie danych opracowanej w programie Acces. Do bazy wprowadzono dane zawierające szczegółowy opis zgłoszonych produktów oraz dane o osobie, producencie lub firmie, zgłaszającej produkt. Baza danych została opracowana w celu archiwizacji i ewidencji zasobów a także ułatwienia dostępu i przeglądania zgromadzonych informacji. Digitalizacja zebranych ankiet pozwala na wyszukiwanie informacji w bazie danych według:

- gmin,
- powiatów,
- kategorii produktów,
- słów kluczowych.

Istnieje również możliwość dokonywania wydruków i sporządzania raportów.

W nawiązaniu do istniejącej bazy danych wykonano również w wersji elektronicznej projekt mapy wektorowej oraz mapy w wersji bitmapy, lokalizacji produktów tradycyjnych w województwie kujawsko-pomorskim. Projekt obejmuje mapę w ujęciu powiatowym i gminnym.

- ❖ **Opracowanie propozycji logo dla Kujawsko-Pomorskiego Produktu Tradycyjnego.**

Projekt logo został zaakceptowany na forum Rady ds. Produktów Tradycyjnych i Regionalnych w dniu 18 listopada 2005.

- ❖ **Zaprojektowanie strony internetowej.**

Strona internetowa zawiera następujące działy informacyjne:

Informacje na temat projektu

- *Założenia projektu*

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

- *Cele projektu*
- *Partnerzy*
- *Działania*

Aktualności

Kujawsko-Pomorskie Produkty Tradycyjne

- *Mapa*
- *Formularz zgłoszeniowy*
- *Instrukcja wypełniania*

Opracowania

- *Analiza historyczno-etnograficzna, zgłoszonych produktów*

Produkt Tradycyjny i Regionalny

- *System Rejestracji i Ochrony Produktów w UE*
- *Prawodawstwo polskie*

Lista Produktów Tradycyjnych

Biuro projektu

Polecane strony

Na szczególną uwagę zasługuje umieszczony na stronie projekt mapy województwa, prezentujący poszczególne powiaty ze zgłoszonymi z ich terenu produktami. Istnieje możliwość odnalezienia lokalizacji interesującego nas produktu, zapoznania się z jego opisem i ew. zdjęciem. Wszystkie dane osobowe osób, które zgłosiły produkty są w dyspozycji administratora bazy danych. Istnieje również możliwość dodawania nowych produktów i uaktualniania danych.

❖ Weryfikacja etnograficzna bazy danych, zidentyfikowanych w ramach projektu, produktów regionalnych i tradycyjnych województwa kujawsko-pomorskiego i opracowanie analizy historyczno-etnograficznej

Celem dokonanej weryfikacji produktów był podział zgłoszonych produktów regionalnych i tradycyjnych na regiony etnograficzne, wchodzące w skład województwa kujawsko-pomorskiego oraz wybór grupy lub pojedynczych, najbardziej charakterystycznych i potwierdzonych źródłami produktów z poszczególnych regionów etnograficznych województwa.

Analiza zgłoszonych kwestionariuszy przeprowadzona została pod kątem etnograficznym na podstawie: przekazów źródłowych, opracowań monograficznych, przekazów ustnych, danych archiwalnych Muzeum Etnograficznego w Toruniu oraz zachowanych zabytków kultury materialnej, zgromadzonych w MET, związanych z tradycyjnym pożywieniem ludowym Polski Północnej. Analiza ta pozwoliła na wytypowanie produktów i potraw, charakterystycznych lub typowych dla regionów etnograficznych, które swoim zasięgiem obejmuje województwo kujawsko-pomorskie

Analiza etnograficzna obejmuje:

⇒ Charakterystykę etnograficzną poszczególnych regionów z uwzględnieniem produktu lub grupy produktów wytypowanych z danego regionu etnograficznego, w tym:

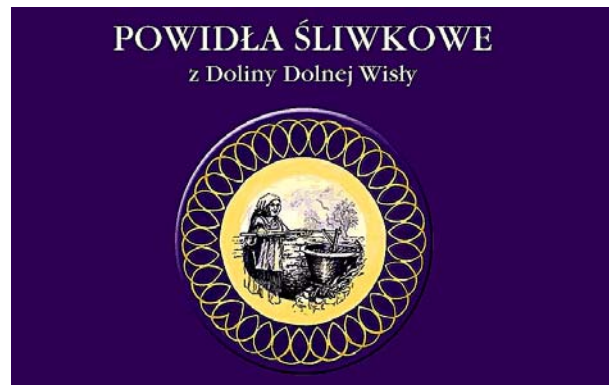
- położenie regionu na mapie województwa,
- charakterystyka geograficzno–przyrodnicza,
- charakterystyka historyczna,
- tradycja regionu, wynikająca z przemian historycznych i społeczno gospodarczych regionu,
- charakterystyka tradycyjnego pożywienia w danym regionie,
- przedstawienie wybranych źródeł, na których oparta jest charakterystyka regionu i produktów,
- charakterystyka wytypowanego produktu lub produktów regionalnych i ich miejsce w kulturze i tradycji regionu.

⇒ Charakterystykę poszczególnych produktów, w tym:

- nazewnictwo (lokalne, gwarowe)
- tradycyjny sposób przygotowywania, wytwarzania, podawania i konsumpcji,
- potwierdzenie istnienia danego produktu w źródłach etnograficznych i historycznych,
- występowanie wybranego produktu w folklorze danego regionu,

- ewentualna charakterystyka zabytków kultury materialnej, związanych z przygotowywaniem danego produktu w danym regionie etnograficznym (fotografie, rysunki, kserokopie)
- ❖ **Opracowanie wniosku o wpis na Listę Produktów Tradycyjnych dla Powideł Śliwkowych z Doliny Dolnej Wisły**

Powidła Śliwkowe z Doliny Dolnej Wisły zostały wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 15 marca 2006.

- ❖ **Organizacja i przeprowadzenie wizyty studyjnej do regionu Mdi–Pireneje**
Cele wizyty:
- zapoznanie się z praktycznymi doświadczeniami regionu w zakresie: identyfikacji, komercjalizacji i marketingu produktów tradycyjnych i regionalnych.
  - podzielenie się doświadczeniami w kreowaniu lokalnego rozwoju, opartego o istniejące zasoby, zwłaszcza związane z dziedzictwem kulturowym, jakim są produkty tradycyjne i regionalne.
  - zapoznanie się z przykładami produktów regionalnych i tradycyjnych oraz z doświadczeniami producentów w zakresie certyfikacji w europejskim systemie rejestracji i ochrony nazw produktów i uzyskiwaniem znaków: Chronionej Nazwy Pochodzenia (PDO), Chronionego Oznaczenia Geograficznego (PGI) oraz Świadectwa Specyficznego Charakteru (TSG).

Uczestnikami wizyty byli przedstawiciele następujących instytucji i organizacji: Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, Regionalnego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Muzeum Etnograficznego w Toruniu, Towarzystwa Przyjaciół Dolnej Wisły, Kujawsko-Pomorskiej Izby Rolniczej w Przysieku oraz EKOLANDu Stowarzyszenia Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi. Będą oni mogli wykorzystać zaobserwowane rozwiązania i doświadczenia w swojej codziennej pracy.

Efekty działań lokalnych:

- Zapoznanie beneficjentów projektu z systemem prawnym i jego instrumentami w stosunku do nadawania trzech rodzajów oznaczeń, potwierdzających regionalny charakter wyrobu oraz procedurą ubiegania się o wpis na krajową listę produktów tradycyjnych.
- Wyłonienie, produktów, spełniających wysokie wymagania jakościowe oraz doprowadzenie do skompletowania dokumentów, wymaganych przy rejestracji produktów tradycyjnych, przynajmniej dla jednego z nich, w celu zgłoszenia na krajową listę tych produktów.
- Budowanie przychylnej atmosfery wokół idei rozwijania produktów regionalnych i tradycyjnych, zwłaszcza wśród konsumentów, przetwórców, handlowców i instytucji kontrolnych.
- Promowanie idei „Slow Food” wśród osób zajmujących się sprzedażą usług turystycznych, hotelarskich, restauracyjnych itp.

Projekt oddziałuje na rozwój i aktywizację obszarów wiejskich w zakresie:

- ochrony dziedzictwa kulturowego wsi (kultura, tradycja, historia),
- zwiększenia atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej terenów wiejskich,
- rozwoju gospodarki, zwłaszcza przetwórstwa rolno–spożywczego oraz agroturystyki i turystyki wiejskiej,
- ochrony środowiska przyrodniczego,
- tworzenia dobrego wizerunku regionu poprzez budowanie obrazu wsi kujawsko–pomorskiej jako dobrego miejsca do życia.

Efekty działań międzyregionalnych:

- Podzielenie się doświadczeniami w kreowaniu lokalnego rozwoju opartego o istniejące zasoby, zwłaszcza związane z dziedzictwem kulturowym, jakim są produkty tradycyjne i regionalne.
- Szkolenia prowadzące do rozwoju określonego terytorium – implementacja metody ICT oraz Training Development.
- Konsultacje dotyczące metod identyfikacji, promowania i komercjalizacji produktów regionalnych i tradycyjnych.
- Zapoznanie się z przykładami produktów regionalnych i tradycyjnych z regionów partnerskich:

Nawiązana współpraca pozwoliła na wspólne szukanie rozwiązań problemów, związanych z budowaniem tożsamości regionalnej obszarów wiejskich na tle powszechnej globalizacji, wzmocniła oddziaływanie projektu na rozwiązywanie problemów zarówno na szczeblu lokalnym, jak i regionalnym oraz krajowym.

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

Podsumowanie

Produkt tradycyjny i regionalny jest efektem lokalnej kultury i stanowi coraz bardziej doceniany zasób regionu. Bogactwo produktów regionalnych i tradycyjnych w Kujawsko–Pomorskiem jest efektem zróżnicowania kulturowego regionu, a zainteresowanie tematyką produktów tradycyjnych w regionie ciągle rośnie. Produkt regionalny staje się kluczowym elementem planów rozwoju lokalnego, osią wspólnych działań i zachętą dla aktywnych i przedsiębiorczych. Produkt tradycyjny postrzegany jest jako istotny element lokalnej tożsamości, symbol „małej ojczyzny”, różnicuje produkcję żywności i stwarza możliwości wzrostu dochodów rolniczych bez wzrostu produkcji rolnej, staje się atrakcją turystyczną, a także marketingowym wyróżnikiem miejsca, z którego pochodzi. Obecnie obserwuje się tendencję do poszukiwania na rynku różnych produktów o wysokiej jakości, bezpiecznych, a jednocześnie ekologicznych, ciekawych, markowych i nieanonimowych. Z drugiej strony mamy do czynienia z bogactwem produktów lokalnych, tych znanych i tych jeszcze „nieodkrytych”.

Zwrócenie uwagi na produkty tradycyjne przez samorząd lokalny jest sygnałem do zmian w polityce wobec wsi i jej problemów. Zaplanowane w projekcie uczestnictwo w Festiwalu Smaków w FestAmbiente oraz udział w międzynarodowych Targach Żywności Regionalnej w Turynie będzie okazją do promowania i wsparcia lokalnych wytwórców w zakresie komercjalizacji ich produktów o charakterze tradycyjnym lub regionalnym i pozwoli im w przyszłości na wypracowanie i organizację systemów zapewniających samodzielną pozycję na rynku.

„Znaki Europy— dziedzictwo kulturowe i historyczne”

Pomorsko — Kujawskie
Centrum Demokracji Lokalnej w Bydgoszczy

Projekt „Znaki Europy” jest nowoczesnym rozwiązaniem w zakresie wykorzystania dziedzictwa historycznego, kulturowego i naturalnego dla kreowania nowych ścieżek rozwoju gospodarczego i poprawy jakości terytorium gmin uczestniczących w projekcie. Projekt pozwala na praktyczne wykorzystanie zasad polityki regionalnej Unii Europejskiej i inicjatywy współpracy regionalnej INTERREG dla budowy skutecznych mechanizmów rozwojowych w zakresie turystyki i gospodarki.

Projekt wprowadza innowacyjne metody planowania rozwoju gmin – partnerów oraz w skali całego regionu poprzez wykorzystanie elementów istniejącego dziedzictwa historycznego, kulturowego, naturalnego dla rozwoju gospodarczego obszaru oraz budowę sieciowego modelu współpracy lokalnych dostawców usług turystycznych, małych i średnich firm, lokalnego biznesu. Projekt rozwija aktywność gospodarczą w nowych kierunkach, np. kwalifikowane usługi turystyczne, agroturystyka, usługi turystyczne, rekreacyjne, informacyjne, handlowe. Podstawą jest wykorzystanie i waloryzacja dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Turystyka jest zgodnie z założeniem programu ADEP potraktowana jako jeden z czynników rozwoju ekonomicznego na obszarach objętych projektem „Znaki Europy”. Kolejnym ważnym aspektem jest budowa lokalnych struktur współpracy i wymiany oraz kooperacji usług przy reaktywowaniu i sprzedaży tradycyjnych, lokalnych wyrobów i produktów charakterystycznych dla danego terytorium. Powoduje to, iż dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze staje się alternatywą rozwoju i konkurencyjności gmin–uczestników projektu.

W ramach projektu dostarczono partnerom lokalnym modelowe rozwiązania z zakresu budowy struktury organizacyjnej w celu promocji oferty turystycznej i produktu turystycznego, wokół elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz warunków finansowania i marketingu usług turystycznych danego terytorium. Projekt wskazał możliwości wdrożenia silnych, strukturalnych zmian w planowaniu rozwoju przy aktywizacji lokalnych partnerów, instytucji, biznesu wokół posiadanego dziedzictwa oraz dóbr kultury, przyrody czy walorów krajobrazowych.

Innowacyjnym elementem jest budowa lokalnych sieci współpracy, dla których produkt turystyczny, jakim jest Szlak Turystyczny „Znaki Europy”, staje się osią tworzenia nowych systemów kooperacji, np. opartych na partnerstwie publiczno–prywatnym w sektorze turystyki i usług około turystycznych i biznesowych.

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

Projekt dostarcza również skuteczne rozwiązania w zakresie zarządzania ofertą turystyczną, podniesienia poziomu jakościowego usług, budowy zasobów kadrowych w poszczególnych gminach i instytucjach, zdefiniowania obszarów współpracy poszczególnych partnerów. Istotnym elementem jest transfer doświadczeń partnerów regionalnych z krajów europejskich, uczestniczących w programie ADEP.

Realizacja projektu polepszy warunki infrastrukturalne rozwoju turystycznego i sektora usług około turystycznych, jako czynnika generującego zatrudnienie i aktywizację gospodarczą danego obszaru. Stworzy warunki rozwoju małych firm i tworzenia nowych usług w wyniku zwiększonych dochodów sektora turystyki. Rozwinie nowoczesny system informacji turystycznej.

W wyniku strategii rozwoju produktu turystycznego, która jest efektem wdrażania projektu, wyselekcjonowano przedsięwzięcia (projekty pilotażowe w każdej miejscowości – uczestnika projektu: Sępólno Krajeńskie, Mogilno, Chełmża) ukierunkowane na rozwój usług i poszerzenie działalności gospodarczej o rozwój nowych form turystyki i agroturystyki, sprzedaż usług i produktów lokalnych, rozwój rzemiosła dzięki promocji lokalnych tradycji i kultury, działalności obsługowa (informacja, ubezpieczenia, gastronomia, hotelarstwo, rekreacje).

W tym aspekcie projekt „Znaki Europy” przyczyni się do tworzenia lepszych warunków rozwojowych na danym terytorium, dywersyfikacji warunków rozwoju gospodarczego, budowy skutecznych działań marketingowych, stworzenia dogodniejszych warunków dla zatrudnienia i aktywizacji gospodarczej lokalnej społeczności poprzez powstanie produktów lokalnych wysokiej jakości i standaryzowanych usług.

PRODUKTY

(bezpośredni efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami)

1. Powstanie szlaku turystycznego „Znaki Europy”, który będzie łączył elementy historyczne, archeologiczne i walory zasobów naturalnych charakterystyczne dla gmin: Chełmża, Mogilno i Sępólno Krajeńskie. Promocja tych elementów i umieszczenie ich w jednej, spójnej i kompleksowej ofercie stanie się doskonałą bazą świadczenia usług turystycznych i biznesu.
2. Opracowanie nieistniejących do tej pory w postaci kompleksowej, planów pobytu turysty na terenie gmin: Chełmża, Mogilno, Sępólno Krajeńskie (programów jedno, dwu lub kilkudniowych, szczegółowych programów pobytu).
3. System zarządzania szlakiem turystycznym „Znaki Europy” po zakończeniu trwania projektu. Operatorem całego szlaku będzie GCI w Sępólnie Krajeńskim, operatorami lokalnymi zaś: Muzeum Ziemi Mogileńskiej w Chabsku i Urząd Gminy Chełmża. Zadaniem operatorów lokalnych jest przekazywanie aktualizowanych informacji o dostępnych na ich terenie ofertach turystycznych i handlowo–usługowych z zakresu turystyki. Zadaniem

- operatora głównego jest praktyczna organizacja i koordynacja szlaku i zapewnienie przepływu informacji między partnerami,
4. Szczegółowy katalog dostępnej na terenie gminy oferty usługowo-turystycznej i rekreacyjnej,
  5. Opracowano katalog standaryzacji usług dla potencjalnych usługodawców w ramach szlaku „Znaki Europy”, dokonano również klasyfikacji podmiotów w gminach wg spełniania standardów,
  6. Opracowanie logo szlaku „Znaki Europy” wymogów dla podmiotów (usługodawców), jakie muszą spełniać by pomyślnie przebyć proces certyfikacji, czyli nabyć prawo do posługiwania się logo,
  7. Opracowanie dokumentu „Strategia promocji i marketingu szlaku „Znaki Europy”,
  8. Broszura promocyjna projektu „Znaki Europy” w trzech językach: polskim, francuskim i angielskim,
  9. Folder promujący walory turystyczne (archeologiczne, historyczne, naturalne) trzech gmin: Chełmży, Mogilna, Sępólna Krajeńskiego, zawierający szczegółowe informacje nt. dostępnej oferty pobytu jak również dane teleadresowe podmiotów usługowo-handlowych reprezentujących szlak na danym terenie,
  10. Utworzenie strony internetowej z aktualną ofertą turystyczną w ramach szlaku „Znaki Europy”
  11. Wymiana doświadczeń dotyczących realizacji przedsięwzięć ukierunkowanych na podnoszenie jakości terytorium z partnerami międzynarodowymi podczas seminariów, a następnie ich upowszechnianie podczas spotkań z gminną społecznością lokalną,
  12. Powstanie krótkiego filmu promującego walory wszystkich gmin: Chełmży, Mogilna, Sępólna Krajeńskiego.

REZULTATY

(bezpośredni wpływ zrealizowanego przedsięwzięcia na otoczenie społeczno-ekonomiczne uzyskany po zakończeniu realizacji projektu)

1. Ożywienie turystyczne i gospodarcze regionu poprzez poprawę jakości terytorium w oparciu o lokalne zasoby kulturowe, historyczne i naturalne,
2. Rozwój gmin uczestniczących w realizacji projektu poprzez wspieranie i stymulowanie gospodarki ochrony zabytków i gospodarki turystycznej,
3. Nasilenie ruchu turystycznego na terenie objętym projektem i osiągnięty dzięki temu wzrost dochodów, poprawę życia mieszkańców obszarów wiejskich oraz powstanie nowych miejsc pracy

4. Zachowanie i odbudowa poszczególnych zabytków (miejsc, charakterystycznych śladów dla poszczególnych faz historycznych i obszarów kulturowych) w zwartym krajobrazie kulturowym.
5. Nowe użytkowanie miejsc i budowli dla celów kulturalnych, turystycznych i społecznych w sensie kontynuacyjnego rozwoju urbanistycznego i przestrzennego, tradycji danego obszaru kulturowego i epoki oraz stylu życia z wykorzystaniem dziedzictwa materialnego i kulturalnego charakterystycznego dla danej fazy rozwoju i obszaru europejskiego,
6. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez skoordynowaną gospodarkę ochrony zabytków i gospodarkę turystyczną,
7. Budowanie zdolności instytucji lokalnych do działania,
8. Wzmocnienie świadomości regionalnej i identyfikacji mieszkańców poprzez uwypuklenie wartości kulturowo-historycznej posiadanych zasobów dziedzictwa kulturowego, historycznego i materialnego oraz inicjowanie działań prorozwojowych w wyniku promocji znaków i miejsc konstruujących wspólne dziedzictwo kulturowe Europy.
9. Wzmocnienie identyfikacji europejskiej poprzez uwypuklenie powiązań ponadgranicznych w wyniku promocji i rewitalizacji historycznych miejsc i ich udostępnienia dla celów edukacyjnych, społecznych i gospodarczych.
10. Poznanie innych form kultywowania tradycji i obrzędowości w różnych epokach i klasach społecznych,
11. Poznanie metod rozpowszechniania kultury żywienia w innych regionach objętych projektem,
12. Zapoznanie się z możliwościami rozwoju obszaru poprzez odszukanie i wykorzystanie materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego.

Projekty pilotażowe

Mogilno

Muzeum – miejsce promocji różnorodności etnicznej, kultury i ludowej tradycji Kujaw i Ziemi Pałuckiej

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

Sępólno Krajeńskie

-miasto i okolice:
promocja tradycji
polskiej kultury
i obiektów kultury
dworskiej oraz
szlacheckiej XVII w.

Chełmża – Miasto historyczne, jedno z najstarszych miast regionu Kujawsko–Pomorskiego

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

„Zacznijmy od tego, co posiadamy... nowe metody wykorzystania lokalnych zasobów” – doświadczenia podprojektu ADEP dla poprawy sytuacji na rynku pracy na obszarach wiejskich

Stowarzyszenie Partnerstwo Powiatu Inowrocławskiego

Podstawowy obszar działań w ramach podprojektu „**Zacznijmy od tego, co posiadamy...- nowe metody wykorzystania lokalnych zasobów**”, to wsparcie rozwoju zatrudnienia na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego w oparciu o lokalne zasoby naturalne, kulturowe, turystyczne i rolnicze. Przedmiotem projektu było opracowanie i przeprowadzenie innowacyjnej procedury partnerskiego tworzenia **Lokalnego Planu Działań dla Rozwoju Zatrudnienia (LPDdRZ)**, z udziałem społeczności lokalnych, instytucji i podmiotów działających na obszarze objętym planowaniem.

W Polsce istnieje wiele złych skojarzeń związanych z długofalowym planowaniem. Na poziomie lokalnym szeroko rozumiana współpraca i upodmiotowienie lokalnych środowisk poprzez włączenie ich do procesu planowania jest zjawiskiem niezwykle rzadkim. Powszechnie funkcjonują stereotypy, wg których za problemy wzrostu zatrudnienia odpowiadają Powiatowe Urzędy Pracy lub co najwyżej samorządy powiatów. Tymczasem dla poprawy sytuacji potrzebne jest nie tylko włączenie innych samorządów np. gminnych, ale również wielu innych podmiotów, które w sposób bezpośredni lub pośredni mogą przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy i źródeł zatrudnienia.

Podczas konstruowania projektu przyjęto założenie, że w działaniach objętych projektem zostanie zastosowana **metoda zarządzania zmianą**, wykorzystana do przeprowadzenia zmiany społecznej w małych środowiskach wiejskich. Faza diagnozy została oparta na istniejących opracowaniach diagnostycznych i planistycznych dostępnych na poziomie samorządu powiatowego i gminnego.

Projekt przewidywał zaangażowanie zróżnicowanych środowisk i instytucji do udziału w planowaniu na **zasadach partnerskich**. Kluczowym elementem projektu było odwołanie się do **lokalnych zasobów poprzez wzmacnianie kapitału społecznego** na najniższym poziomie. Z uwagi na eksperymentalny charakter i ograniczone zasoby projektu, uznano, że konieczne jest skupienie się w działaniach doradczych i szkoleniowych na **wybranych obszarach i zasobach** powiatu jako miejscu eksperymentowania.

Cele projektu

Cele ogólne podprojektu wynikające z założeń projektu ADEP, to nawiązanie i rozwinięcie współpracy międzyregionalnej dla stymulowania i testowania nowych rozwiązań w zakresie polityki regionalnej w województwie kujawsko–pomorskim dla poprawy jakości terytorium i wsparcia rozwoju zatrudnienia w oparciu o lokalne zasoby naturalne, kulturowe, turystyczne i rolnicze.

Cele szczegółowe podprojektu to, rozwój partnerstwa lokalnego w programowaniu rozwoju lokalnego i jego realizacji, zwiększenie możliwości tworzenia wartości dodanej na poziomie gospodarki lokalnej w oparciu o jej zasoby, budowanie trwałego potencjału społecznego na poziomie lokalnym – zdolnego inicjować działania rozwojowe, rozwój zdolności instytucji lokalnych do wykorzystywania i absorpcji środków zewnętrznych.

Bezpośredni cel projektu „Zacznijmy od tego co posiadamy...” sformułowano, biorąc pod uwagę powyższe cele nadrzędne, następująco:

1. wypracowanie innowacyjnego modelu działań prowadzących do opracowania Lokalnego Planu Działań dla Rozwoju Zatrudnienia (LPDdRZ), opartego o metody zarządzania zmianami stosowane w innych dziedzinach życia (zarządzanie przedsiębiorstwami).
2. wypracowanie pozytywnych doświadczeń w zakresie wykorzystania zasobów lokalnych dzięki oparciu rozwoju o potencjał istniejący na wybranym obszarze.

Działania na poziomie międzyregionalnym

Nawiązana współpraca z wybranymi partnerami z pozostałych regionów uczestniczących w programie Interreg III C, dotyczyła transferu wiedzy i doświadczeń w zakresie kreowania lokalnych partnerstw na rzecz zatrudnienia i budowania jakości terytorium. Przedmiotem kilku wyjazdów do krajów partnerskich tj. do Hiszpanii, Francji i Włoch, było podzielenie się doświadczeniami w kreowaniu lokalnego rozwoju opartego o istniejące zasoby.

Partnerzy zaprezentowali wiele udanych przykładów wydobycia lokalnych zasobów i wykorzystania ich jako dźwigni rozwojowej danego terenu.

Przedmiotem prezentacji partnerów zagranicznych, obok pozytywnych przykładów, był także warsztat pracy tj. metodologia i podejście do współpracy z lokalnymi środowiskami. Prezentacje dotyczące metod stosowanych w rozwoju lokalnym dotyczyły też wielu aspektów związanych z wdrażaniem nowych rozwiązań

oraz umiejętności ich „komercjalizacji”, tak aby służyły tworzeniu nowych źródeł dochodu dla lokalnych społeczności.

W wyjazdach uczestniczyło łącznie kilkadziesiąt osób reprezentujących zarówno instytucje rynku pracy jak i liderów organizacji pozarządowych oraz rolników i przedsiębiorców. W większości byli oni uczestnikami dalszych prac w projekcie, podczas których mogli wykorzystać zdobyte informacje i skorzystać z inspirującej funkcji pozytywnych przykładów.

Metodologia działań w projekcie

Obszar objęty planowaniem i eksperymentowaniem

Projektem objęto dwa powiaty z terenu woj. kujawsko-pomorskiego, w których zastosowano dwa częściowo zróżnicowane podejścia:

- powiat inowrocławski – uruchomienie zasobów ludzkich przez skoncentrowanie metod zarządzania zmianą w małym środowisku wiejskim i skupienie się na zasobach terytorium;
- powiat nakielski – wykorzystanie istniejącego zasobu w postaci szeregu organizacji społecznych poszukujących i tworzących miejsca pracy w swoim bezpośrednim otoczeniu – skupienie się na aktywizacji lokalnych organizacji dla wspierania środowiskowych rynków pracy.

Grupy społeczne objęte projektem to:

- mieszkańcy obszarów wiejskich (rolnicy, przedsiębiorcy, nauczyciele i inni),
- liderzy społeczności lokalnych (liderzy organizacji pozarządowych, sołtysi, radni, szefowie Kółek Rolniczych i KGW,)
- szefowie instytucji (starostowie, dyrektorzy PUP, wójtowie i burmistrzowie, dyrektorzy firm).

Podmiotem bezpośrednich działań w projekcie (ostateczna grupa docelowa) – była ograniczona liczebnie grupa osób zaangażowanych w lokalne działania na rzecz rozwoju lokalnego i tworzenia nowych miejsc pracy.

Sposoby budowania Lokalnego Planu Działań dla Rozwoju Zatrudnienia (LPDdRZ) - zarys metody

W trakcie pierwszej fazy realizacji projektu doprecyzowano metody pracy w projekcie, które powinny doprowadzić do opracowania dokumentu LPDdRZ i stworzenia warunków do wdrożenia go do realizacji. Kolejne etapy budowania LPDdRZ zostały opisane poniżej i częściowo zilustrowane na schemacie.

1. **Określenie grup interesu dla projektu tworzenia LPDdRZ.** Etapem poprzedzającym tworzenie Lokalnego Planu Działań dla Rozwoju Zatrudnienia

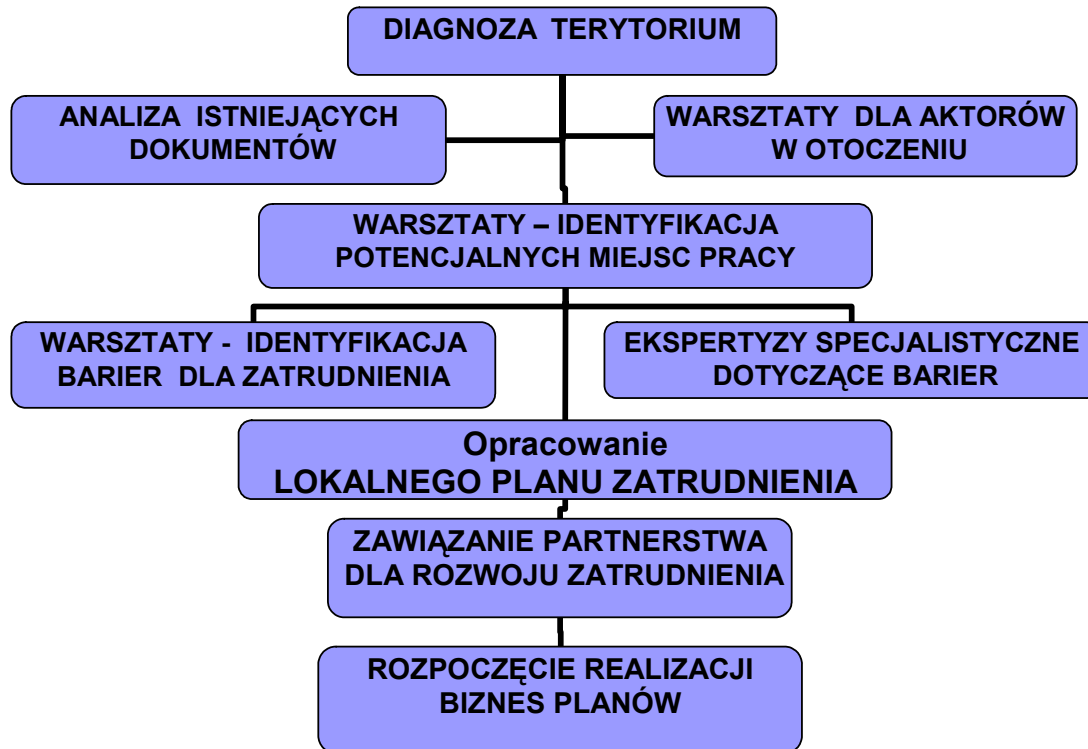

jest wstępne określenie grup interesu i potencjalnych partnerów w projekcie. Tworzenie LPDdRZ odbywa się z udziałem osób i instytucji określanych jako „aktorzy” (udziałowcy, interesariusze) działający na obszarze realizacji projektu.

2. **Diagnoza terytorium.** Na etapie wstępnym konieczne jest przeprowadzenie analizy stanu rzeczy na obszarze objętych planowaniem. Dzięki dostępności wielu istniejących opracowań dotyczących obydwu wybranych powiatów przyjęto, że należy z nich skorzystać w jak najszerszym zakresie dla opisu sytuacji danego terytorium. Dotyczy to zarówno opracowań analitycznych i diagnostycznych, jak i różnego rodzaju strategii i planów działań, np. w obszarze odnowy wsi i rozwoju turystyki.
3. **Identyfikacja potencjalnych miejsc pracy.** Dzięki zebraniu informacji o istniejących uwarunkowaniach rozwoju gospodarczego i przyjętych w stosownych dokumentach kierunkach rozwoju, możliwe jest wskazanie potencjalnych miejsc pracy i źródeł dochodów. Identyfikacja odbywa się podczas warsztatów z dominującym udziałem potencjalnych twórców nowych przedsięwzięć wykorzystujących lokalne zasoby – rolników, mieszkańców wsi, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.
4. **Identyfikacja barier dla rozwoju zatrudnienia.** Uczestnicy warsztatów, podejmujący wyzwanie polegające na tworzeniu nowych inicjatyw gospodarczych i społecznych, wskazują problemy jakie stoją na przeszkodzie realizacji wypracowanych wcześniej pomysłów.
5. **Przygotowanie rekomendacji dla eliminacji barier.** Analiza lokalnych uwarunkowań i zewnętrznych warunków funkcjonowania w istniejącym systemie prawnym, pozwala na sformułowanie, na podstawie stosownych ekspertyz, propozycji działań dla eliminacji barier (prawnych, społecznych, ekonomicznych, finansowych itd.)
6. **Nawiązanie współpracy przez głównych aktorów (interesariuszy) działających na terytorium objętym projektem.** Współpraca pomiędzy instytucjami i osobami zaangażowanymi w kreowanie nowych miejsc pracy jest niezbędna dla eliminacji lub choćby ograniczenia barier stojących na drodze do wdrożenia planu tworzenia miejsc pracy.
7. **Opracowanie dokumentu LPDdRZ.** Lokalny Planu Działań dla Rozwoju Zatrudnienia powinien być dokumentem wskazującym konkretne nowe miejsca pracy i opisującym działania prowadzące do ich utworzenia. Im bardziej rzeczowo i szczegółowo zostanie sporządzony, tym większe są szanse na jego realizację. W przypadku tworzenia miejsc pracy w nowych przedsięwzięciach gospodarczych, LPDdRZ powinien posiadać załączniki w postaci biznesplanów opracowanych dla konkretnych osób i lokalizacji.
8. **Uzyskanie społecznej akceptacji dla LPDdRZ.** Wdrożenie Planu jest możliwe pod warunkiem uzyskania silnego wsparcia dla jego realizacji w lokalnym środowisku i jego otoczeniu społecznym, gospodarczym i politycznym. Metodą na uzyskanie wsparcia jest zawiązanie partnerstwa na rzecz zatrudnienia na szczeblu powiatowym.

9. **Uruchomienie aktywności lokalnych środowisk i wdrożenie zaplanowanych działań.** Realizacja LPDdRZ wymaga przejścia od etapu planowania i werbalnego deklarowania wsparcia do etapu praktycznej realizacji zapisanych w planie działań. Konieczne jest zaplanowanie na etapie wstępnym wdrażania LPDdRZ kilku małych, niezbyt trudnych przedsięwzięć, które mogą wykazać realność całego Planu.

Innowacyjność proponowanej metody polega na zaproponowaniu przeprowadzenia, w ramach realizacji projektu, pewnych ograniczonych co do skali przedsięwzięcia eksperymentów. Zgodnie z teorią zarządzania zmianą, najbardziej motywujące do podjęcia długofalowych programów jest uzyskanie choćby małego sukcesu będącego częścią tego programu. Zalecane postępowanie sprowadza się do zastosowania w praktyce przysłowia: „**aby przejść tysiąc mil, trzeba zrobić pierwszy krok**”.

Działania na poziomie lokalnym

Działania w projekcie na poziomie powiatów, obejmują zasadniczo 3 typy aktywności – opracowania eksperckie, szkolenia i warsztaty robocze, których efekty tworzą treść LPDdRZ.

Opracowanie eksperckie, sporządzone na podstawie analizy istniejących dokumentów planistycznych dotyczących specyfiki i kierunków rozwoju społeczno-ekonomicznego powiatów objętych projektem, objęły przygotowanie ogólnej diagnozy powiatów, zawierającej identyfikację potrzeb, problemów i zasobów oraz analizę SWOT dla terenu LPDdRZ w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy. Do

zadań realizatora projektu należało określenie metody opracowania Planu oraz wstępne określenie grup interesu i potencjalnych partnerów w projekcie, tj. osób i instytucji zaangażowanych w tworzenie Lokalnego Planu Działań dla Rozwoju Zatrudnienia.

Warsztaty robocze były przeprowadzane zarówno na poziomie powiatowym jak i gminnym/wiejskim. Wstępnym etapem prac warsztatowych były spotkanie powiatowe zorganizowane dla utworzenia grupy wsparcia dla projektu spośród przedstawicieli władz samorządowych (powiat i uczestniczących

w projekcie gmin), instytucji (PUP) i organizacji pozarządowych. Przedmiotem tych warsztatów był wybór docelowego obszaru objętego projektem, na którym zostały skupione wysiłki w projekcie – rozważania dotyczyły zakresu aktywności gospodarczej, docelowych grup społecznych, obszaru gmin dla eksperymentalnego wdrożenia metody. Zgodnie ze specyfiką danego powiatu uzgodniono, że dla powiatu inowrocławskiego obszarem działań w projekcie będzie teren Gminy Inowrocław (w szczególności rozwój usług rekreacyjnych na terenie wsi Łojewo), a dla powiatu nakielskiego obszarem działań w projekcie będzie kreowanie miejsc pracy w organizacjach pozarządowych.

Kolejne warsztaty były przeprowadzane lokalnie w grupach *interesariuszy* projektu, stosownie do specyfiki realizacji działań w każdym z powiatów i dotyczyły tworzenia elementów LPDdRZ.

Szkolenia w projekcie miały dwójaki charakter - szkolenie miejscowe obejmowało tematykę budowania miejsc pracy na obszarach wiejskich, a wyjazd studyjny do miejscowości o podobnej specyfice gospodarczej, dotyczył analizy przykładów udanych projektów, które pozwoliły rozwinąć aktywność gospodarczą i utworzyć nowe miejsca pracy w oparciu o lokalne zasoby.

Działania na terenie powiatu inowrocławskiego rozpoczęły się od spotkania na szczeblu powiatu. Po uzyskaniu akceptacji dla przygotowania wycinkowego planu zatrudnienia dla obszaru usług rekreacyjnych na terenie wsi Łojewo, utworzono Lokalną Grupę Planowania (LGP) spośród zidentyfikowanych wcześniej potencjalnych uczestników procesu kreowania nowych miejsc pracy.

Składała się ona z liderów lokalnej społeczności, sołtysa, radnego, nauczycieli, przedsiębiorców i członków Towarzystwa Rozwoju Łojewa. Grupa ta licząca ok. 20 osób, bezpośrednio zajmowała się tworzeniem LPDdRZ podczas cyklu 6 warsztatów

(początkowo zaplanowano tylko 4), które odbyły się w okresie od stycznia do maja 2006 roku. Tematyka warsztatów była następująca:

- szczegółowa identyfikacja lokalnych zasobów naturalnych, kulturowych, turystycznych i rolniczych wsi Łojewo dla rozwoju zatrudnienia w branży turystycznej i rekreacyjnej,
- kreatywne i innowacyjne poszukiwanie pomysłów na utworzenie miejsc pracy z wykorzystaniem lokalnych zasobów (przy założeniu pełnej dostępności wszystkich pomocnych do tego zasobów i narzędzi) – na tym etapie wykorzystano opracowanie „*Program aktywizacji gospodarczej Gminy Inowrocław przez zrównoważony rozwój turystyki*”,
- identyfikacja ograniczeń, barier i problemów (ogólnych, prawnych, środowiskowych, mentalnych i in.) stojących na drodze do uruchomienia pakietu usług rekreacyjnych i turystycznych,
- zastosowanie jednego z narzędzi zarządzania zmianą poprzez wspólne przygotowanie szczegółowego i realistycznego planu (obrazu) wykorzystania zasobów dla tworzenia nowych miejsc pracy – wykreowanie specyficznego produktu turystycznego Łojewa,
- jasne określenie konkretnych korzyści dla poszczególnych grup lokalnej społeczności i zewnętrznych grup interesu (samorząd, przedsiębiorcy itp.) wynikających z wdrożenia planu, zidentyfikowanie przeciwników wprowadzanych zmian, określenie szans i zagrożeń dla realizacji planu,
- zastosowanie narzędzi zarządzania zmianą poprzez przygotowanie eksperymentu rynkowego - szczegółowe określenie pierwszego mini-pakietu usług rekreacyjnych i opracowanie koncepcji działań wstępnych motywujących do dalszej aktywności (małe sukcesy na początku drogi),

W trakcie procesu budowania Planu prowadzono także działania doradcze dla osób i organizacji polegające na pomocy w przygotowaniu biznesplanów i koncepcji pozyskania funduszy pomocowych przez potencjalnych przedsiębiorców uruchamiających przedsięwzięcia w branży turystycznej.

Zwieńczeniem procesu będzie uzyskanie akceptacji dla wycinkowego LPDdRZ przez partnerów projektu – zawarcie partnerskiego porozumienia na rzecz jego realizacji (samorządy gmin, powiatu, powiatowy urząd pracy, organizacje pozarządowe, firmy i organizacje rolnicze).

Działania na terenie powiatu nakielskiego, po przeprowadzeniu pierwszego spotkania na poziomie powiatu, polegały na przeprowadzeniu czterech warsztatów dla liderów i członków lokalnych organizacji pozarządowych. Przedmiotem tych spotkań było poszukiwanie możliwości zatrudniania osób w ramach stowarzyszeń działających na polu rozwiązywania szeroko rozumianych problemów społecznych. Dotyczy to takich dziedzin jak prowadzenie społecznych szkół i przedszkoli, realizacji projektów z Europejskiego Funduszu Społecznego i wszelkiego rodzaju działań budujących kapitał społeczny.

Podczas warsztatów przeprowadzono identyfikację lokalnych zasobów w obszarze funkcjonowania organizacji pozarządowych pod względem możliwości kreowania miejsc pracy. Przedmiotem dyskusji były też dotychczasowe doświadczenia lokalnych stowarzyszeń zatrudniających pracowników, a dotyczące problemów fiskalnych i prawnych. Przeprowadzone analizy pozwoliły na sformułowanie założeń dla planu tworzenia miejsc pracy, bazującego na aktywności organizacji pozarządowych.

Efekty projektu

W trakcie realizacji projektu uzyskano następujące mierzalne efekty – **produkty projektu**:

1. Zorganizowano 3 zagraniczne wyjazdy szkoleniowe (Hiszpania – Nawarra, Francja – Midi-Pyrenees, Włochy – Toscana) w których uczestniczyło 16 osób,
2. Zorganizowano krajowy wyjazd szkoleniowy dla 40 osób do lokalnych partnerstw, wykorzystujących lokalne zasoby kulturowe i przyrodnicze dla kreowania nowych źródeł dochodów (Babia Góra, Wadowice, Lanckorona).
3. Przeprowadzono szkolenie z zakresu budowania wiosek tematycznych (Minikowo), w którym uczestniczyło 20 osób spośród liderów lokalnych stowarzyszeń.
4. Przeprowadzono cykl warsztatów (Inowrocław i Nakło) aktywizujących szerokie grono liderów i mieszkańców obszarów wiejskich dla osobistego zaangażowania w proces tworzenia miejsc pracy i kreowania nowych źródeł dochodów. W warsztatach uczestniczyło łącznie ok. 50 osób.
5. Przygotowano dwa opracowania eksperckie w postaci diagnozy opisującej możliwości zatrudnienia w wybranych obszarach dla powiatu inowrocławskiego i nakielskiego.
6. Opracowano przykładowe Lokalne Plany Działań dla Rozwoju Zatrudnienia, prezentujące dwa częściowo zróżnicowane podejścia do tworzenia takich dokumentów.
7. Przygotowano warunki do przeprowadzenia eksperymentów związanych z wdrażaniem koncepcji tworzenia miejsc pracy poprzez zaprezentowanie mini-oferty rekreacyjnej Łojewa podczas dorocznych imprez rekreacyjnych (powiat inowrocławski) oraz zobrazowanie doświadczeń wybranych stowarzyszeń w zakresie zatrudniania personelu w działalności społecznej (powiat nakielski).
8. Przygotowano opis innowacyjnej metodologii tworzenia Lokalnych Planów Działań dla Rozwoju Zatrudnienia uwzględniającej specyfikę obszarów wiejskich naszego województwa.

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

Do **rezultatów projektu** należy też zaliczyć następujące elementy projektu:

1. Efektywne wykorzystanie istniejących opracowań i dokumentacji sporządzonych dla powiatu inowrocławskiego (w tym w szczególności „Programu aktywizacji gospodarczej Gminy Inowrocław przez zrównoważony rozwój turystyki”, powstałego w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich) i pogłębienie ich zawartości poprzez dalsze uszczegółowienie planów i koncepcji rozwojowych.
2. Opracowanie koncepcji utworzenia nowych miejsc pracy na terenie powiatu Inowrocławskiego w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, lokalizacyjne, ludzkie i organizacyjne. Wykorzystanie metody budowania miejsc pracy polegającej na **określeniu atrakcyjnej oferty turystycznej, złożonej z małych „biznesów” mieszkańców wsi, inwestycji gminnych i inwestycji przedsiębiorców z zewnątrz**. Koncepcja produktu turystycznego Łojewa kryje się pod nazwą Park Rozrywki – „Prasłowiańskie Grodzisko”. Jest to zestaw kilkugodzinnych rozrywek na powietrzu (nad jeziorem i pod lasem), nawiązujących do tradycji prasłowiańskiej i piastowskiej - dla rodziny, kuracjuszy, grup szkolnych i biznesowych.

Główna myśl przewodnia rozrywek to historyczne dziedzictwo prasłowiańskie i piastowskie. Koncepcja wykorzystuje zabytki materialne – dobrze zachowane grodzisko prasłowiańskie, wykopaliska nad jeziorem, elementy piastowskie (lokalizacja w pobliżu Kruszwicy i Gopła - legenda Popiela i Piasta), tradycje słowiańskie (obrzędy i wierzenia pogańskie).

Potencjalni nabywcy usług to rowerzyści na trasie Inowrocław – Kruszwica, rodziny wypoczywające nad jeziorem (spacery, plażowanie, grillowanie), wędkarze, osoby zwiedzające okolicę, młodzież korzystająca z boisk sportowych. W pierwszym etapie realizacji projektu, potencjalne nowe miejsca pracy związane są z ofertą na wypoczynek sobotnio-niedzielny: bar/ kawiarnia nad jeziorem, wypożyczalnia sprzętu wodnego, rowerów i innego sprzętu rekreacyjnego, obsługa imprez plenerowych – place zabaw, obsługa łodzi wycieczkowych, sklepik dla grillujących i wędkarzy, szkółka jeździecka i wypożyczalnia koni, obsługa przejażdżek bryczkami, obsługa przystani żeglarskiej.

W drugim etapie przewiduje się ukształtowanie wielofunkcyjnego zespołu turystyczno-rekreacyjnego z miejscowością Łojewo jako głównym ośrodkiem obsługi. Przewidywane formy turystyki i rekreacji – wypoczynek codzienny i świąteczny z usługami sportowo-rekreacyjnymi: wędrówki piesze, konne, rowerowe, wodne, uczestnictwo w imprezach okolicznościowych – kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, wędkowanie, polowanie.

3. Opracowanie koncepcji utworzenia nowych miejsc pracy na terenie powiatu nakielskiego w oparciu o potencjał organizacji pozarządowych – w zakresie obsługi szkół społecznych, instytucji wiejskich takich jak świetlice, przedszkola oraz w zakresie realizacji programów budujących potencjał społeczny (szkolenia, prace na rzecz środowiska lokalnego, przekwalifikowania itp.).

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO - POMORSKIE

Oczekiwane **długofalowe oddziaływania** projektu wiążą się z efektami upowszechnienia wypracowanej w projekcie metody na terenie woj. kujawsko-pomorskiego. Nadzieję na skuteczne wykorzystanie doświadczeń omawianego projektu ADEP – Interreg daje wdrożenie tej metody w tych powiatach, które szczególnie nacisk kładą na rozwój obszarów wiejskich.

DANE TELEADRESOWE

Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego PARTNER w Bydgoszczy
ul. Powstańców Wlkp. 2
85-072 Bydgoszcz
tel. (0-52) 322-39-19
fax (0-52) 322-74-17
<http://www.srr-partner.neostrada.pl>
e-mail: partner2000@pro.onet.pl

Stowarzyszenie "Partnerstwo Powiatu Inowrocławskiego"
ul. Jacewska 164
88-100 Inowrocław
tel. (0-52) 355-20-23
fax (0-52) 357-30-02
e-mail: tadek-kacprzak@wp.pl

Pomorsko-Kujawskie Centrum Demokracji
Lokalnej w Bydgoszczy
ul. Gdańska 5
85-005 Bydgoszcz
tel. (0-52) 321-18-92
fax (0-52) 321-18-90
<http://www.pkcdl-frdl.pl>
e-mail: pkcdl-sek@bydgoszcz.frdl.pl

ZESPÓŁ WDRAŻAJACY

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego
Biuro Promocji i Inicjatyw Europejskich
Plac Teatralny 2
87-100 Toruń
tel. (0-56) 62-18-261
fax (0-56) 62-18-313
<http://www.kujawsko-pomorskie.pl>
e-mail: e.sobolewska@kujawsko-pomorskie.pl
e-mail: b.dahm@kujawsko-pomorskie.pl

Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
Szosa Chełmińska 30/32
87-100 Toruń
tel. (0-56) 62-286-00
fax (0-56) 62-274-85
<http://www.wup.torun.pl>
e-mail: artur.janas@wup.torun.pl
e-mail: wup@wup.torun.pl